

Strijd tegen armoede van kindsbeen af

SAMENVATTING RÉSUMÉ SUMMARY ZUSAMMENFASSUNG

NL – Strijd tegen armoede van kindsbeen af. De strijd tegen (kans)armoede begint van jongs af aan. Ellen Ruelens, coördinatrice van de occasionele kinderopvang OKiDO-Mobiel Stekelbees in Antwerpen-Noord, tracht samen met haar team de baby's en peuters uit deze achtergestelde wijk én hun ouders om hun kansen in de maatschappij te verhogen.

FR – La lutte contre la pauvreté et la précarité commence dès le plus jeune âge. La lutte contre la pauvreté (défavorisés) commence dès le plus jeune âge. Ellen Ruelens, coordonnatrice de la garderie occasionnelle OKiDO-Mobiel Stekelbees à Anvers Nord s'efforce, avec son équipe, d'aider les bébés et bambins de ce quartier défavorisé, ainsi que leurs parents, à augmenter leurs chances de réussite dans la société.

EN – Fighting poverty from childhood on. The fight for equal opportunities and against poverty began as a child. Ellen Ruelens, coordinator of the occasional day care centre for children, OKiDO-Mobiel Stekelbees in the north of Antwerp, and her team endeavour to increase the opportunities for babies, toddlers and their parents from deprived neighbourhoods.

DE – Kampf gegen Armut von Kindesbeinen an. Der Kampf gegen (Chancen)Armut beginnt von klein auf. Ellen Ruelens, Koordinatorin der Bedarfskinderauffangstelle OKiDO-Mobiel Stekelbees in Antwerpen-Noord, versucht gemeinsam mit ihrem Team, die Chancen der Babys und Kleinkinder aus diesem Problemviertel und ihrer Eltern in der Gesellschaft zu erhöhen.

Stekelbessen of kruisbessen zijn zure vruchten, die je alleen in de zomer kunt vinden. Stekelbees daarentegen is een vzw die zich toelegt op kinderopvang in heel Vlaanderen. Ze maakt deel uit van de koepel KVLV, het Katholiek Vormingswerk voor Landelijke Vrouwen. Bij de oprichting in 1911 heette die koepelvereniging nog Belgischen Boerinnenbond. Sindsdien heeft de KVLV een hele weg afgelegd. Zo komt het dat je in Antwerpen-Noord de kinderopvang OKiDO-Mobiel Stekelbees (OMS) aantreft.

Ook die naam vraagt enige uitleg. "OKiDO was de naam van het project voor occasionele kinderopvang dat er in 2003 kwam op vraag van de stad Antwerpen. Het is een afkorting van Occasionele Kinderopvang Is Droomopvang. Intussen zijn we uitgegroeid tot een structurele dienst voor

occasionele kinderopvang. Mobiel wijst dan weer op het feit dat aanvankelijk de kinderen werden opgehaald met een busje, en dat de kinderopvang geen vaste stek had", legt coördinatrice Ellen Ruelens (*1981) uit. Sinds 2004 is de minicrèche in de Duinstraat een vaste ankerplaats voor peuters van nul tot drie jaar uit deze migrantenrijke buurt in Antwerpen-Noord, die grenst aan Borgerhout. Elders in Antwerpen zijn er nog zes andere OKiDO's, waarvan er drie door Stekelbees worden uitgebaat, de andere door andere vzw's. OMS zelf zorgt ook nog voor kinderopvang in het buurthuis Nova in het Antwerpse Kiel, voor mensen die er Nederlandse les volgen.

Waarin verschilt OMS van andere kinderdagverblijven? Ruelens: "Het belangrijkste onderscheid is dat we voor een tijdelijke opvang van

de kinderen zorgen. We zijn dus complementair aan de traditionele kinderdagverblijven en vullen een belangrijke leemte in. In de stad Antwerpen alleen is er een tekort van 3.000 à 4.000 plaatsen in de kinderopvang, met een gemiddelde wachttijd van anderhalf jaar voor elk kind. Bij ons moet je amper een maand op voorhand inschrijven. Het gros van de inschrijvingen en toewijzingen gebeurt in september, op basis van het principe first-come, first-served. Maar ook de situatie van de ouders speelt een rol in de toewijzing van een plaats, evenals de draagkracht van het team. We hebben bijvoorbeeld geen verpleegkundige, dus kinderen met medische problemen kunnen bij ons niet terecht”.

“Voorts is de opvang occasioneel. Het gaat om baby’s en peuters waarvan de ouders met een opleiding starten, plots werk hebben gevonden, ouders die gaan solliciteren of in een acute probleemsituatie verkeren. Per week komen hier 30 tot 40 kinderen over de vloer, sommigen voor een paar uur. Want onze maximumcapaciteit bedraagt 21 kinderen in voltijdequivalenten. In theorie kunnen de kinderen niet langer dan zes maanden bij ons te gast zijn, maar zelfs na die periode wordt niemand op straat gezet, hé” vertelt Ruelens.

Voorts richt het kinderdagverblijf zich enkel en alleen tot de kinderen uit de buurt. Voorwaarde is dat ze wonen in de postcode 2000 (Antwerpen centrum) of 2060 (Antwerpen-Noord). OMS is dan ook erkend door Kind en Gezin als Lokale Dienst Buurtgerichte Kinderopvang. “De kinderen en ouders die bij ons komen, vormen een afspiegeling van de interculturele wijk. Voor 80 tot 90 procent gaat het om allochtone kinderen, dikwijls kinderen van asielzoekers. De wijk wordt gekenmerkt door kansarmoede en armoede tout court. In de wijk is er ook veel criminaliteit, waardoor het hier ‘s avonds jammer genoeg niet zo veilig is”.

Extra aandacht

Bovendien is OMS ook een tewerkstellingsproject, waarbij zogenaamde doelgroepmedewerkers mee instaan voor de begeleiding van de kinderen. “Het gaat om langdurig werklozen. De VDAB betaalt hun opleiding voor kinderverzorgster in een van de twee scholen voor volwassenenonderwijs in Antwerpen. Tegelijkertijd doen ze bij ons hun stage. Ze krijgen een individuele begeleiding door een mentor, een van onze vaste kinderverzorgsters. Op die manier worden

ze klaargestoomd voor de arbeidsmarkt,” legt Ruelens uit. “Dit project helpt dus zowel de kinderen en hun ouders vooruit als onze medewerkers”.

“De meeste ouders hebben het financieel niet makkelijk. Onze tarieven voor de kinderopvang worden berekend in functie van het gezinsinkomen. De overgrote meerderheid betaalt het minimumbedrag van 1,42 euro per dag. En zelfs dat is voor sommige ouders te veel. Zo heb ik voor een alleenstaande moeder, die na aftrek van haar huur amper 50 euro per maand overhoudt om van te leven, hard moeten zoeken naar een systeem van voedselbedeling. Die heb ik uiteindelijk na veel moeite gevonden bij de parochie van Sint-Antonius, waar ze terecht kan voor voedselpakketten”.

“Ook typisch voor OMS is de extra aandacht die uitgaat naar kinderen en ouders enerzijds, en de doelgroepmedewerkers anderzijds. Dat kan omdat het kinderdagverblijf kan rekenen op gemiddeld 6 kinderverzorgsters per dag voor 21 kinderen, daar waar de norm van Kind en Gezin uitgaat van 1 kinderverzorgster voor 7 kinderen. In totaal werken er 12 kinderverzorgsters - niet allemaal voltijds - evenals 1 klusjesman en 1 poetsvrouw in het raam van artikel 60 van het OCMW bij OMS. Doelgroepmedewerkers blijven doorgaans twee en een half jaar bij ons, maar die periode kan verlengd worden.”

De relatief kleine crèche hangt vol foto’s van leuke activiteiten met de kinderen, die afkomstig zijn van over de hele wereld. “De meeste kindjes zijn van Marokkaanse afkomst en van zwart Afrika, maar er zijn ook veel Chinezen en Tibetanen. Daarom gaat extra aandacht uit naar taalstimulering, zowel van de kinderen als van de ouders, die meestal zelf lessen Nederlands voor Migranten volgen. We spreken hier ook Frans en Engels, en desnoods komt er ook gebarentaal aan te pas. Uiteindelijk verstaan we mekaar altijd. Diezelfde diversiteit vind je ook bij de kinderverzorgsters: een vrouw van Marokkaanse origine met hoofddoek geeft een peuter te eten, een Belgische van Aziatische afkomst tracht een wenende jongen op te vrolijken terwijl haar Vlaamse collega pampers aan het verversen is.”

Halal

Zorgen de verschillende culturele achtergronden dan nooit voor problemen? “Respect voor andermans cultuur is essentieel in onze werking. Sommige kinderverzorgsters van Maghrebijnse

origine dragen de hoofddoek, dat is bij ons geen probleem, maar ze moeten bij voorbeeld ook van Marokkaanse collega's aanvaarden dat ze er geen dragen. Het eten is voor iedereen halal, zodat er zich op dat vlak geen problemen voordoen".

Ellen Ruelens coördineert niet alleen OMS, ze springt ook regelmatig bij in de kinderopvang. "Het is belangrijk dat ik de kinderen en hun gezinssituatie ken, want vele ouders komen met hun problemen bij mij aankloppen." Ruelens, die opgroeide in de Kempense gemeente Nijlen, studeerde klinische psychologie aan de K.U. Leuven, merkwaardig genoeg met als specialiteit klinische psychologie van volwassenen. "Maar met als keuzevak ontwikkeling van kinderen", voegt ze er snel aan toe.

Als klinisch psychologe had Ruelens allicht meer geld kunnen verdienen met een privépraktijk, maar ze koos heel bewust voor OMS. "Ik kreeg op amper 26-jarige leeftijd de unieke kans om dit kinderdagverblijf te leiden, en die kans heb ik met beide handen gegrepen. De intercultureliteit boeit me hier sterk. Bovendien hou ik ervan om mensen te coachen, om vooruitgang met hen te boeken. Het is ook echt teamwork. Ik sta ook meer stil bij de problemen die vele mensen hebben om de touwtjes aan mekaar te knopen. Ik heb veel respect voor mensen die het redden met weinig middelen. Ik hou van shoppen, maar wanneer ik met nieuwe kleren op het werk aankom, heb ik altijd een dubbel gevoel".

Extra activiteiten zorgen voor een band tussen de ouders, kinderen en medewerkers. "Eén keer per jaar gaan we met onze kinderen, hun ouders en broers en zusjes naar de Zoo van Antwerpen. Goed voor een grote groep van zo'n 80 mensen. Ze betalen een sociaal tarief van 2 euro, en Stekelbees legt daar nog 3 euro bovenop per deelnemer. Hiermee geven we de ouders de mogelijkheid om hun sociaal netwerk uit te breiden. Ander collectief gebeuren is onze jaarlijkse barbecue, die we hier in een tent op de binnenkoer organiseren. Voor ons winterfeest in januari zamelen we bij familie en vrienden tweedehandskledij en speelgoed in, die we dan voor een appel en een ei - 50 cent of 1 euro per stuk - verkopen aan de ouders".

Verwenweek

In Ruelens' bureau hangt op een kast een post-it met daarop de met de hand geschreven boodschap: Ellen, jij bent charmant. "Om de werksfeer

onder de medewerkers te bevorderen hebben we elk jaar een verwenweek, waarbij de collega's mekaar één week lang anoniem verwennen met attenties, cadeautjes, briefjes en zo meer. Pas op het einde van de week verklappen we wie wie heeft verwend. Op die manier leren ze mekaar beter appreciëren. Soms raken kleine conflicten tussen hen opgelost".

Is OMS dan een succesverhaal over de hele lijn? "Ook bij ons is de vraag groter dan het aanbod", weet Ruelens. "Ander probleem is dat we voor rekrutering van de doelgroepmedewerkers afhankelijk zijn van de VDAB. Het kan soms lang duren eer we een geschikte kandidaat vinden voor een vacature. Voorts moet ik er soms extra op toezien dat de regels van de crèche worden nageleefd wat betreft op tijd komen, het taalgebruik... Ten slotte moet ik er mij bij neerleggen dat niet alle problemen van medewerkers of ouders opgelost raken. Onze rol bestaat er dikwijls in om ze naar de juiste instantie door te verwijzen. Zo hebben we een moeder, die haar kind sloeg, doorverwezen naar een Centrum voor Kind en Gezinsondersteuning. Sindsdien is haar jongen bij ons opengebloeid en gaat het nu goed met hem. Met mensen omgaan is ook geen exacte wetenschap. Eén keer hadden we een vermoeden van kindermisbruik door de vader, en hebben we de moeder naar een vertrouwenscentrum gestuurd. Gelukkig hadden we ons vergist."

"Nogmaals, de bedoeling is dat de kinderen na verloop van tijd terechtkunnen in de reguliere kinderopvang. Door de ouders sterk te betrekken bij onze werking, hopen we dat ze ook later het schoolparcours van hun kind van nabij opvolgen. En ja, we kunnen het verschil maken," zegt Ruelens trots.

Een dag per week ruilt Ellen Ruelens de knusse - en soms lawaaierige - omgeving van het kinderdagverblijf in voor haar andere werkplek, een revalidatiecentrum voor kinderen in Bornem. "Het gaat om kinderen tussen 4 en 12 jaar jong met ontwikkelingsstoornissen, leerproblemen, hersenletsels. Ze trachten er hun achterstand in te halen op vlak van rekenen, taal, sociale vaardigheden en psychomotoriek. Bij mij komen de kinderen in psychotherapie om hun trauma's, ontwikkelingsstoornissen en angsten aan te pakken". Geen lichte materie dus, maar Ellen Ruelens pakt de zaken nuchter en gedreven aan, een aanpak die duidelijk zijn vruchten afwerpt.

« We spreken hier ook Frans en Engels, en desnoods komt er ook gebarentaal aan te pas. Uiteindelijk verstaan we mekaar altijd. »

Ellen Ruelens

OKiDO-Mobiel Stekelbees
Duinstraat 102 - 2060 Antwerpen
T. 03 231 85 36
www.landelijkekinderopvang.be
okidomobiel.stekelbees
@landelijkekinderopvang.be